

Дигитално насиље Превенција и реаговање

**Медицинска школа са домом ученика
„Сестре Нинковић“ Крагујевац**

Тим за заштиту ученика од насиља
Соња Поповић, професор информатике

Садржај

@ Којој генерацији припадате?

@ Мобилни телефон

@ Интернет

@ Дигитално насиље

@ *Be smart...*

@ Превенција

@ Реаговање

„Генерациска разлика” или „генерациски јаз”

@ Како би боље разумели нашу децу, ученике, наставнике, старије или уопште једни друге, у циљу успешније комуникације, морамо прво схватити контекст и окружење у коме одрастамо и живимо.

@ Из угла развоја информационих технологија, можемо посматрати више демографских генерација.

X Y Z

Којој генерацији припадате?

„Baby boomers“

- @ Рођени после Другог светског рата до 1960. године
- @ Нагли пораст наталитета.
- @ Први електронски дигитални рачунар – за време Другог светског рата

Генерација X

- @ Рођени до раних 1980-их година, између две веће демографске генерације, „бејби бума“ и „миленијалаца“,
- @ Почетак коришћења ИТ у кућним условима.
- @ „MTV генерација“

X Y Z

Којој генерацији припадате?

Генерација Y - „Миленијалци“

- @ Рођени почетком 1980-их, до раних 2000-их.
- @ Њима припада део генерације X као и део генерације Z.
- @ Дубоко ангажовани у виртуелном свету.
- @ Интензивно повезани са онлајн медијима.
- @ Уживају у интернету на различитим уређајима.

X Y Z

Којој генерацији припадате?

Генерација Z – iGeneration*

- @ Рођени од средине 1990-их до раних 2000-их.
- @ **Мобилна технологија, друштвене мреже и коришћење интернета од раног доба**
- @ Интеракција на друштвеним мрежама значајан вид њиховог свакодневног живота и дружења.
- @ Ова генерација је рођена и живи у време дигиталне експанзије и они не знају како је то живети без мобилних телефона и друштвених мрежа.

* „iGeneration“ – internet **Generation**

Којој генерацији припадате?

XYZ

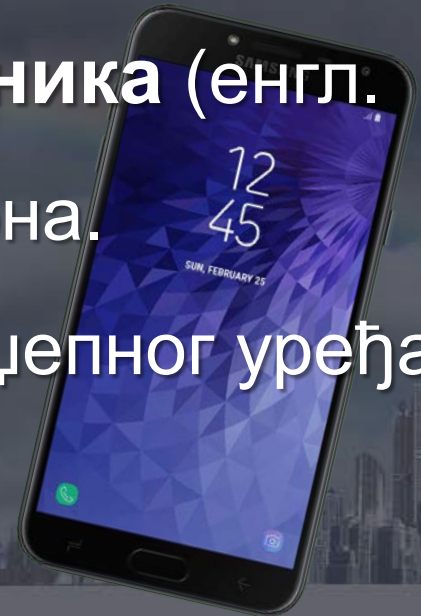
Мобилни телефон

- @ За време Другог светског рата - радио телефон (*воки-токи*), глас преко радио фреквенција.
- @ 1973. - демонстриран први преносиви телефон
- @ Тек 1990-их година појављују се мобилни телефони доступни широј употреби џепних димензија.

„Паметни телефон“

- @ Крајем прошлог (1994. године) и почетком овог века започиње коришћење „паметних телефона“.
- @ Паметни телефон (енгл. *smartphone*) је мобилни телефон који садржи могућности **личног дигиталног помоћника** (енгл. *personal digital assistant, PDA*) и мобилног телефона.
- @ Подразумева се присуство интернета 24/7, и ето џепног уређаја без кога више не можемо...

„Савитљиви паметни телефон“

2018.

Интернет

- @ Интернет - светски (глобални) систем умрежених рачунарских мрежа
- @ 1969. године – почетак умрежавања мрежа рачунара
- @ Јавно представљање *WWW (WorldWideWeb)* – 1990. године
- @ Интернет у Србији (тадашњој Југославији) - 1996. године.
- @ После 2000. године - убрзани развој телекомуникационе инфраструктуре.

Добре стране интернета

- @ Упознавање занимљивих личности, дружење и размена нових и корисних знања
- @ Откривање далеких светова и инспиративних података
- @ Дељење сопственог знања, умећа, открића, креација и промовисање својих и туђих позитивних особина и квалитета
- @ Интерактивна забава и динамична комуникација
- @ Практични алати за учење и брзо решавање свакодневних обавеза

Лоше стране интернета

- @ Вребање од стране особа који се лажно представљају и привлаче децу наводно делећи са њима иста интересовања и потребе
- @ Изложеност нетачним, непримереним и штетним садржајима
- @ Злоупотреба података, нарушавање приватности и ширење мржњи и увреда
- @ Изолованост од стварног света
- @ Зависност од интернета

Насилъе

Облици насиља

електронски облик-
cyber bullying

емоционални
облик

физички
облик

сексуални
облик

вербални
облик

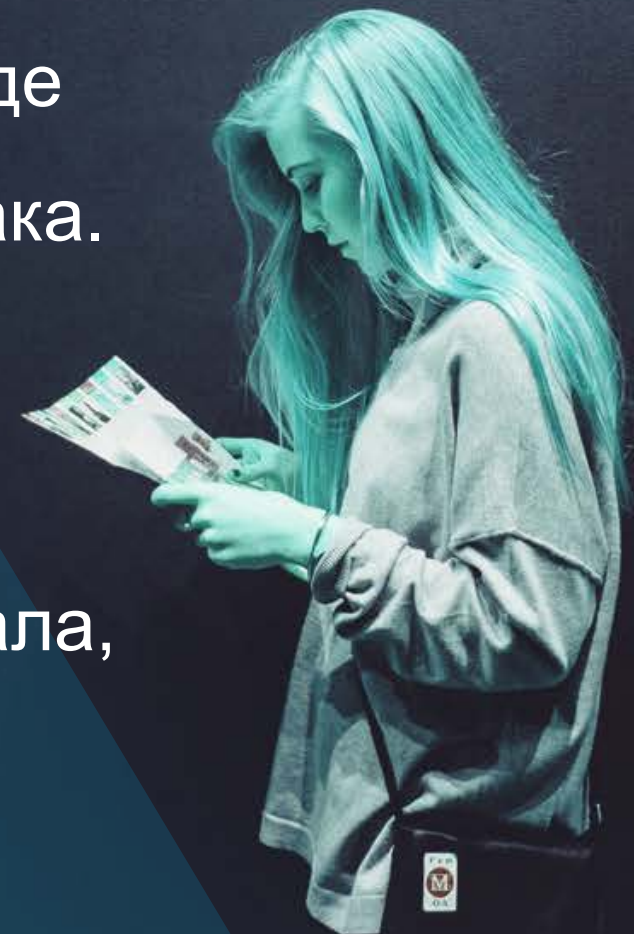

Насилје преко интернета

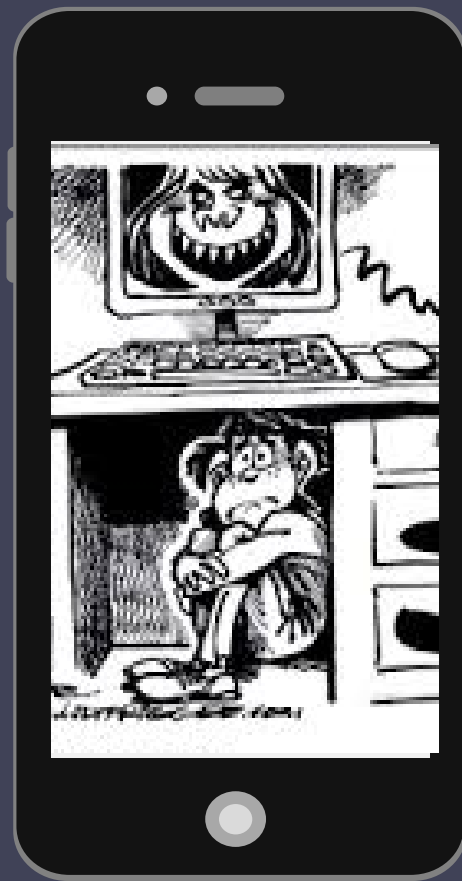
Cyber bullying

Bullying - насилништво, малтретирања, застрашивања и злостављање детета или младе особе од стране других особа, углавном вршњака.

Cyber bullying користи интернет тј. друштвене мреже, форуме и сл. како би се нека особа застрашила, малтретирала, узнемирила, повредила, понизила...

Дигитално насиље

електронско
насиље

насиље на
интернету

онлајн
насиље

„Сајбер“ насиље

* „Сајбер“ - префикс који се користи да би означио да нешто у основи има електронику.

Улога младих

АКТИВНА

Постављање на интернет недозвољеног и потенцијално штетног садржаја (нпр. Експлицитне фотографије, видео снимци, поруке на профилима, блоговима итд.).

„Секстинг”.
Узнемиравање и дигитално насиље над другима

Неовлашћено коришћење ауторских права.
Онлајн коцкање.
Онлајн куповина (ризична).

Откривање личних података.
Хакерисање

ПАСИВНА

Праћење порнографског, насилног и расистичког садржаја. Праћење другог садржаја на интернету који може имати штетне последице (нпр. анорексија, самоубиство и др.).

Бити врбован.
Трпети узнемиравање или дигитално насиље.

Бити жртва огласа, спамова, спонзорстава.
Несвесно улажење у договоре око куповине производа.

Несвесна инсталација злонамерних кодова (нпр. вируса)
Бити жртва преваре.
Бити жртва крађе идентитета.

САДРЖАЈ

КОНТАКТ

КОМЕРЦИЈАЛНЕ
УСЛУГЕ

БЕЗБЕДНОСТ

Дигитално насиље - коришћењем...

...СМС порука и телефонских позива;

...причаоница или
„соба за четовање”
(енг. *chat rooms*);

...имејлова;

...сликовних порука и
видео материјала;

...блогова, форума;

...онлајн видео-игара.

...друштвених мрежа;

Друштвене мреже и платформе

Facebook

Twitter

YouTube

Skype

Snapchat

Viber

Instagram

WhatsApp

Flickr

Google+

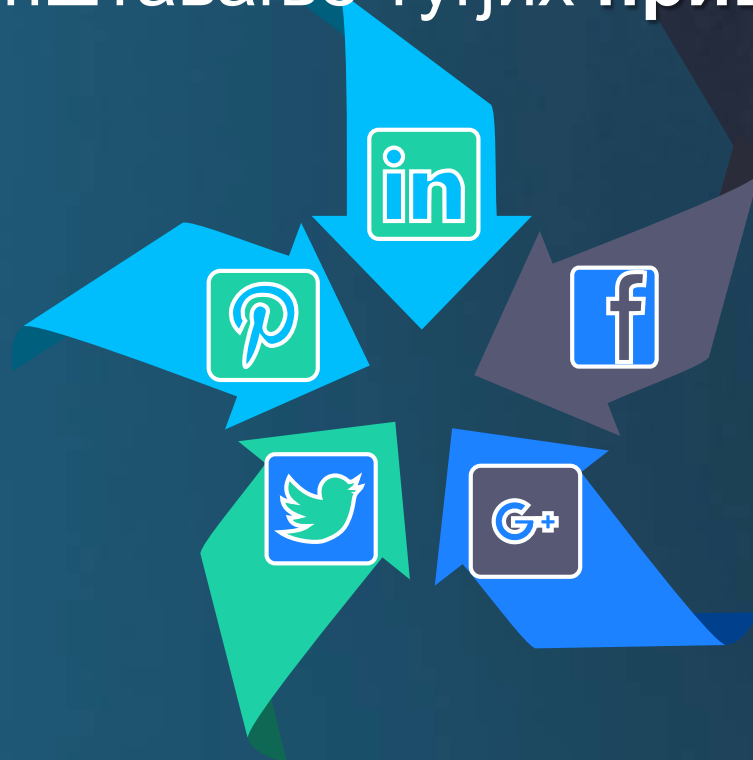
Облици дигиталног насиља

- @ Постављање узнемирујућих, увредљивих или претећих порука
- @ Постављање слика или видео-снимака на туђе профиле
- @ Слање тих материјала
 - СМСом,
 - инстант порукама,
 - имејлом,
 - остављање на чету;

Облици дигиталног насиља

- @ Снимање и дистрибуција слика, порука и материјала без дозволе и одобрења
- @ Недозвољено саопштавање туђих **приватних** информација

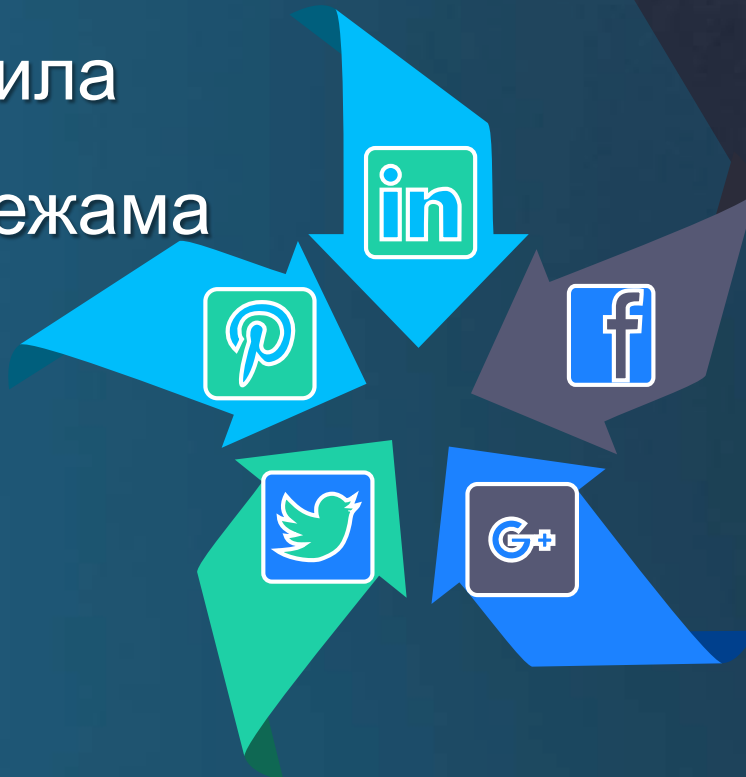

Облици дигиталног насилња

@ Коришћење (крађа) **туђег** идентитета

@ Лажно представљање

@ Креирање профила
на друштвеним мрежама
на **туђе** име

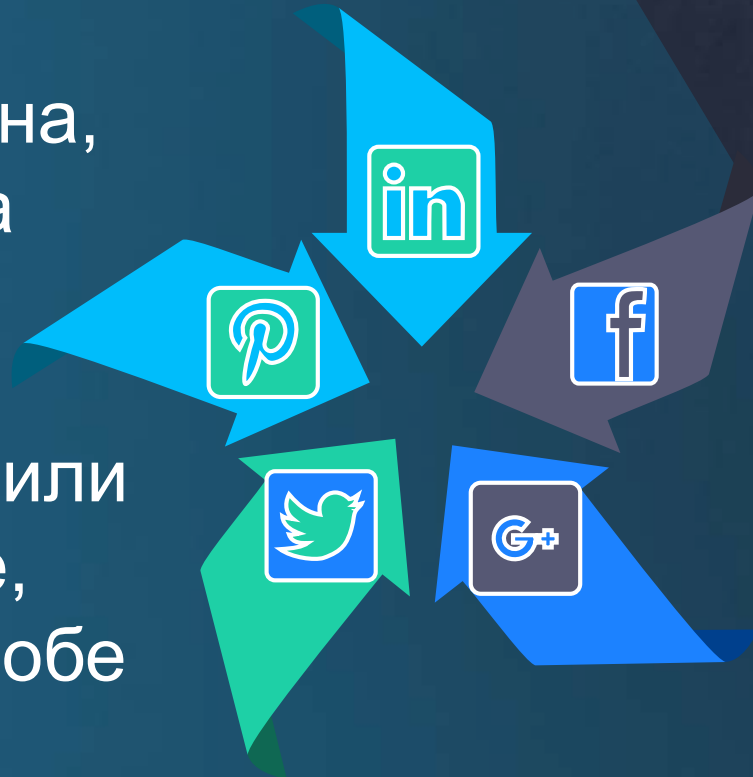

Облици дигиталног насиља

@ Снимање и дистрибуција слика, порука и материјала сексуалног садржаја;

@ Ширење неистина, лажних прича

@ Вређање осећања или омаловажавање, исмевање друге особе

Облици дигиталног насилња

@ Објављивање лажних оптужби

или гласина о другој особи

на профилима друштвених мрежа, блоговима...

@ Узнемиравање

телефонским позивима

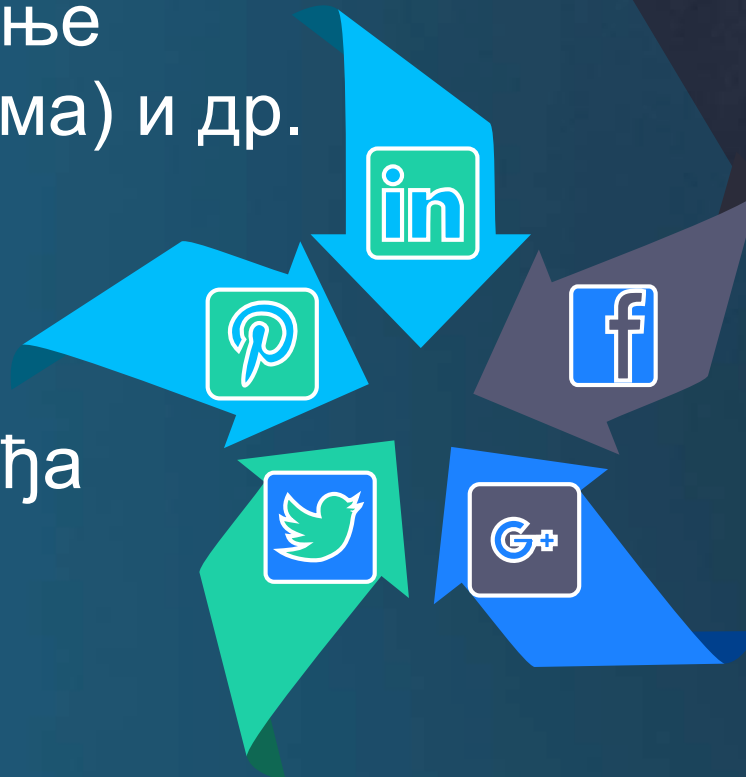

Облици дигиталног насиља

@ Игнорисање, искључивање
(нпр. из група на социјалним мрежама)

@ Подстицање мржње
(по различитим основама) и др.

@ Промена или крађа
ЛОЗИНКИ

Облици дигиталног насиља

@ Исмевање у онлајн причаоницама и на интернет форумима

@ Непримерено коментарисање туђих слика,
порука на профилима, блоговима

@ Намерно
слање вируса

Изложеност вршењу насиља преко интернета - *cyber bullying*

Деловање „онлине предатора” односно „грабљиваца”
Задирање у приватност

Деловање „онлине предатора” односно „грабљиваца”

@ Привлаче пажњу младе особе и њену наклоност представљајући се као неко ко је пун пажње, срдчан, љубазан, разуме њихове проблеме...

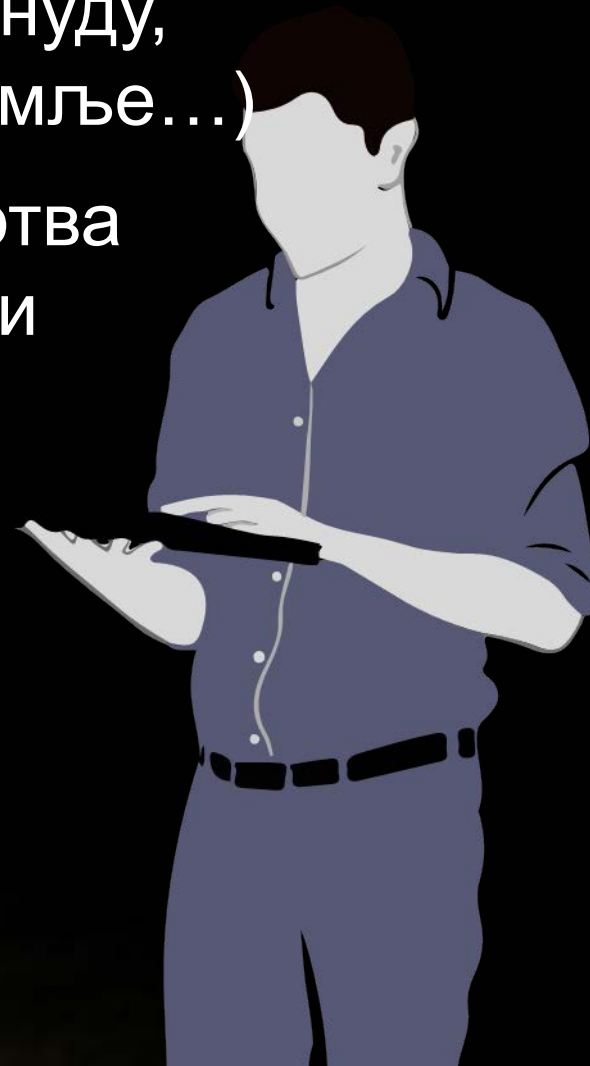
@ Анонимни су или се лажно представљају

Деловање „онлине предатора” односно „грабљиваца”

@ Нуде утеху, разумевање, привлачну пословну понуду, могућност лаке зараде, могућност одласка из земље...)

@ Наговарају младе на лични састанак “уживо”- жртва трговине људима, сексуално или на неки други страшан начин злоупотребљена.

Задирање у приватност

- @ Питања у вези узраста, пола, места становања и адресе, броја телефона, информација о томе ко су родитељи, где раде, када нису код куће и сл.

ОПРЕЗ!!!

Be smart...

Односите се према другима **с поштовањем**

Будите свесни/е **трагова** које остављате у дигиталном свету **размислите** пре него што нешто „постујете”, „шерујете”, „твитујете”...

Друштвене мреже имају право да копирају и користе ваше фотографије и снимке! Све што поставиш остаје **заувек на интернету!**

Ученици

Be smart...

Будите опрезни/е с **личним** информацијама,
не делите их с другима

Предузмите неопходне мере **техничке заштите**
како бисте предупредили/е могућност насиља

Не дозволите себи да кажете или урадите
нешто због чега ћете се касније **кајати**.

#

Ученици

Be smart...

Помозите особама које се не сналазе
најбоље на интернету

Будите свесни/е дигиталног насиља

Немојте пасивно да посматрате дигитално насиље,
пријавите га

Информишите се о дигиталном насиљу

Ученици

Be smart...

Не одговарајте на узнемиравајуће и претеће поруке.

Сачувајте доказе узнемиравања.

Не бришите поруке пре него што их сачувате.

Онемогућите особи која вас узнемирава да

поново ступи у контакт с вама. **Блокирајте** садржај,

страну на друштвеној мрежи, групу, налог или сајт

или налог особе која вас узнемирава.

#

Ученици

Be smart...

Поделите негативно искуство са особом у коју имате поверења (пријатељи или одрасле особе - родитељи, чланови породице, одељењски старешина, наставници, педагог, психолог,..)

Немојте се укључивати у насиље и распиривати лоша осећања.

Немојте остати равнодушни.

**ПОКАЖИ СОЛИДАРНОСТ, ОДГОВОРНОСТ И
ЕМПАТИЈУ!**

#

Ученици

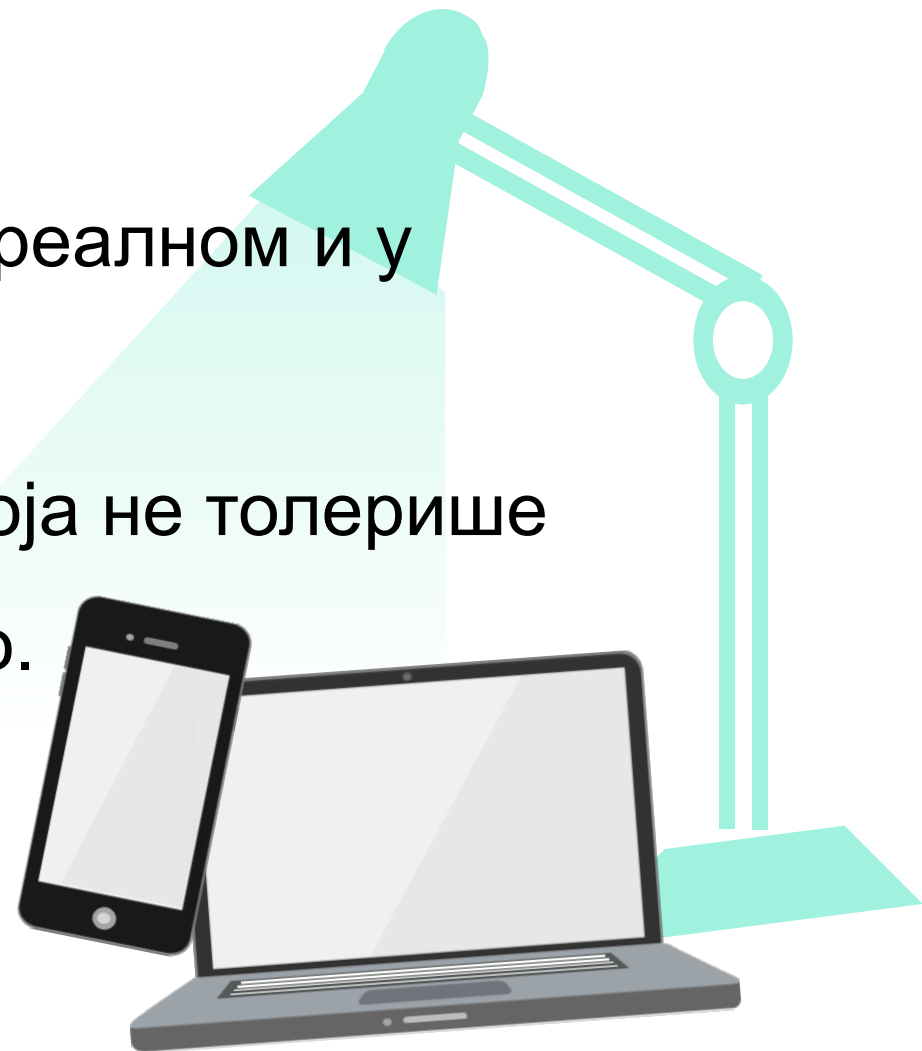
Превенција дигиталног насиља

- @ Развијање дигиталне писмености младих и одраслих (наставника/ца и родитеља).
- @ Развијање свести о ризицима, али и о потенцијалима и позитивним аспектима коришћења дигиталних технологија.

Превенција дигиталног насиља

- @ Стицање социјалних вештина, вештина **ненасилне** комуникације и у реалном и у дигиталном окружењу
- @ Неговање породичне/школске климе која не толерише ниједну врсту насиља, па ни дигитално.

Пријава дигиталног насиља

@ Сваки облик насиља, па и дигитално, пријављује се у школи
(одељењском старешини, наставницима, педагогу, психологу,..)

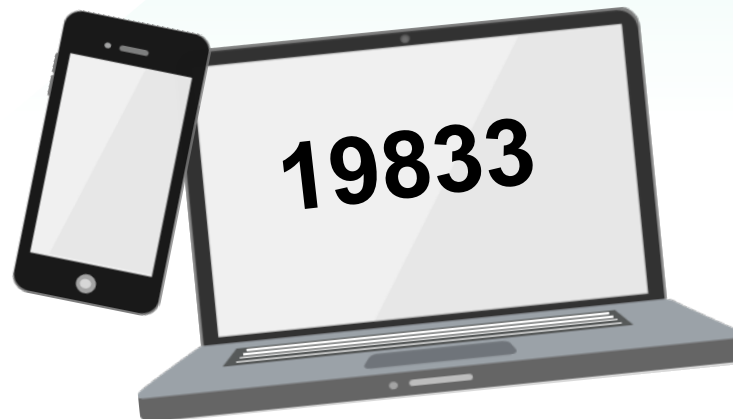
@ СОС телефон Министарства просвете, науке и технолошког
развоја

Пријава дигиталног насиља

@Одељење за борбу против високотехнолошког криминала
МУП Републике Србије (childprotection@mup.gov.rs)

@Платформа „Паметно и безбедно– Smart and Safe“,
Министарство трговине, туризма и телекомуникација
Телефон:

Пријава дигиталног насиља

- @ Све социјалне мреже својим корисницима пружају могућност пријављивања насиља које се десило на мрежи
- @ Преко имејл адресе *bit@mtt.gov.rs*
- @ Путем електронске пријаве на *www.pametnoibezbedno.gov.rs*
- @ СОС апликација на Фејсбук страници *Biraj Reči, Hejt Spreči*
- @ Нет патрола за пријаву нелегалних и штетних садржаја на интернету
(*prijava@netpatrola.rs*)

Закон

Забрана свих врста насиља у образовно-васпитним установама регулисана је *Законом о основама система образовања и васпитања* („Службени гласник РС”, бр. 72/09 и 52/11) и *Правилником о протоколу поступања у одговору на насиље, злостављање и занемаривање* („Службени гласник РС”, бр. 30/10).

Нулта толеранција према насиљу

Према *Правилнику о протоколу*, насиље и злостављање, осим класичних облика (физичко, психичко и социјално, сексуално насиље), укључује и електронско (*дигитално*) насиље (онлајн и офлајн).

Закон

ZAKON

O OSNOVAMA SISTEMA OBRAZOVANJA I VASPITANJA

("Sl. glasnik RS", br. 72/2009 i 52/2011)

I OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuju se osnove sistema predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, i to: principi, ciljevi i standardi obrazovanja i vaspitanja, način i uslovi za obavljanje delatnosti predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, vrste programa obrazovanja i vaspitanja, osnivanje, organizacija, finansiranje i nadzor nad radom ustanova obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: ustanova), kao i druga pitanja od značaja za obrazovanje i vaspitanje.

Termini izraženi u ovom zakonu u gramatičkom muškom rodu podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koje se odnose.

Obrazovanje i vaspitanje

Član 2

Sistem obrazovanja i vaspitanja obuhvata predškolsko vaspitanje i obrazovanje, osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje i predstavlja sastavni deo ukupnog učenja tokom celog života svih građana u Republici Srbiji.

Specifičnosti obavljanja delatnosti obrazovanja odraslih u sistemu obrazovanja i vaspitanja uređuju se posebnim zakonom.

Obrazovanje i vaspitanje ostvaruje se uz poštovanje opštih principa obrazovanja i vaspitanja, ostvarivanjem ciljeva i standarda obrazovanja i vaspitanja.

Opšti principi sistema obrazovanja i vaspitanja

Član 3

Sistem obrazovanja i vaspitanja mora da obezbedi za svu decu, učenike i odrasle:

1) jednako pravo i dostupnost obrazovanja i vaspitanja bez diskriminacije i izdvajanja po osnovu pola, socijalne, kulturne, etničke, religijske ili druge pripadnosti, mestu boravka,

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИМ УСТАНОВАМА

**МЛАДИ (МОЖДА) ЗНАЈУ
МАЛО ВИШЕ О ИНТЕРНЕТУ,
АЛИ РОДИТЕЉИ / ОДРАСЛИ
ЗНАЈУ ВИШЕ О ЖИВОТУ.**

Мај, 2019.